

N:o 31.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 18 mars 1903.
— — — — Andra Kammaren den 18 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående oäkta barns arfsrätt.

(Lagutskottets utlåtande n:o 10).

TILL KONUNGEN.

Vid innevarande riksdag har af enskild motionär väckts förslag om sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att lika med äkta barn taga arf efter moder och modernefränder.

Frågan om utsträckt arfsrätt för oäkta barn har efter tillkomsten af förordningen den 14 april 1866 vid åtskilliga tillfällen varit föremål för Riksdagens pröfning. Den lagstiftning i ämnet, som fick sitt uttryck i nämnda förordning, kunde nämligen icke tillfredsställa dem, som önskade en mera principiell och vidtgående förändring af 1734 års lags bestämmelser på detta område, och jämväl många bland dem, som ansett den svenska rättens principiella ståndpunkt i frågan böra bibehållas, hafva funnit den utvidgning af de oäkta barnens arfsrätt, som berörda förordning i förhållande till förut gällande lag innebär, icke tillfyllestgörande.

Bih. till Riksd. Prot. 1903. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 3 Häft. (N:is 31—33). 1

Redan det förhållandet, att frågan, ehuru ständigt undanskjuten, likväl ständigt åter bragts å bane, samt att de i ärendet väckta förslag städse vunnit kraftig tillslutning, torde böra erkännas innebära en antydning därom, att den gällande lagstiftningen, ehuru grundad på nedärfd rättsåskådning, icke numera uppbäres af folkmedvetandet, och har det syntes Riksdagen, som om häri låge en kraftig maning att taga under synnerligen allvarligt öfvervägande, huruvida den för de oäkta barnen stadgade undantagsställning i arfsafseende kan anses böra fortfarande bibehållas.

Vid pröfning af frågan har Riksdagen trott sig finna, att motståndet mot att medgifva oäkta barn utsträckt arfsrätt till väsentlig del grundats därpå, att arfsrätt, såsom varande en familjerätt, ansetts icke böra förekomma annat än mellan sådana personer, hvilka på grund af födsel i lagligt äktenskap äro medlemmar af den familj, inom hvilken arvet faller. Oafsedt att uppfattningen om arfsrättens härledning ur familjebegreppet numera torde vara långt ifrån obestridd, vill Riksdagen erinra om, att redan 1734 års lag, som i detta afseende otvifvelaktigt stod på angifna äldre ståndpunkt, medgifvit högst väsentliga undantag från principen, att endast lagligt äktenskap skulle gifva laglig arfsrätt. I 8 kap. 1 § ärfdabalken stadgas nämligen, att, om man aflar barn i lönskaläge och sedan tillsäger kvinnan äktenskap, men endera dör, förrän vigsel åkommer, barnet får taga arf såsom barn af laggift säng, och 6 § af samma kap. innehåller, att, om kvinna våldtages och blir däraf hafvande och föder barn, det barn skall njuta samma rätt som annat äkta barn. Uppenbart är, att man genom dessa stadganden frångått principen om lagligt äktenskap såsom den enda grunden för laglig arfsrätt. Lika ohållbar visar sig berörda grundsats därutinnan, att enligt stadgandet i 8 kap. 8 § ärfdabalken oäkta barns efterlämnade egendom går i arf till föräldrarna.

En annan grund till motståndet mot ifrågavarande reformsträfvan den är att finna i farhågan för att ett stadgande, hvarigenom de oäkta födda i familjerättsligt afseende erhöle mera likställighet med äkta barn, skulle inverka störande på sedernas helgd och till oberäknelig fara för samfundslifvet i dess helhet bidra till familjebandens förslappande. Men man kan fråga, hvarifrån den människokänedom är hämtad, som tror, att lättsinne och utsväfningar förekommas genom medvetandet, att frukten däraf går förlustig äkta barns rätt, och man kan med allt skäl anmärka, att den allmänna sedligheten skulle genom ett motsatt, till återhållsamhet manande system snarare befästas än försvagas, samt att äktenskapets helgd och familjelifvets renhet bäst vårdas därigenom, att

handlingar, som strida mot sedlighetens lag, icke företagas. De inre sedliga banden torde böra erkännas såsom utgörande familjens enda verkliga fasta sammanhållning. Af de mångfaldiga yttre skrankor, med hvilka familjen i äldre tider omgärdades, hafva de flesta, såsom föräldrade och icke motsvarande den stigande kulturens kraf, längesedan försvunnit, och Riksdagen är förvissad, att familjebandets styrka icke skulle äfventyras därigenom, att lagstiftningen jämväl i förevarande hänseende öfverginge till en ståndpunkt, som mera öfverensstämde med nyare tiders åskådning.

Man har vidare mot arfsrätt för oäkta barn åberopat den skandal inom familjen, densamma skulle kunna medföra, särskildt genom rättgångar, anställda för rättighetens utkräfvande. Men utom det, att rättvisan väl icke bör offras för en genom dess tillämpning möjlig skandal, torde förtjäna erinras, att skandalen ligger i själfva det begångna felet och icke i de anspråk, som däraf kunna uppstå. Dessutom finnes redan nu enligt lagen samma tillfälle till skandal, då oäkta barn har rättighet att af föräldrarna njuta bidrag till föda och uppfostran.

Det har vidare påståtts, att, liksom grunden till vår nu gällande lagstiftning i ämnet lades under kristendomens äldre tider i vårt land, en utsträckning af oäkta barns arfsrätt fortfarande vore från kristna kyrkans ståndpunkt förkastlig. Men det är af vikt att ihågkomma, hurusom på den tid, då kyrkan genomdref, att i princip endast de barn, hvilka blifvit födda i ett enligt kyrkans regler ingånget äktenskap, skulle åtnjuta arfsrätt, kyrkan såsom allmän uppfattning häfdade, att alla band, som icke af kyrkan helgats, borde inför lagen anses ogiltiga, och icke ens naturliga eller medborgerliga rättigheter kunna genom dem grundläggas. Man sökte sålunda och lyckades äfven utbreda den åsikt, att rättigheten för oäkta födde att taga arf vore erkännande af en osedlig princip, därmed förblandande den felande med den oskyldige. För en sant kristlig uppfattning torde det böra anses i hög grad tilltalande att upphäfva ett stadgande, på grund af hvilket barn oförskyldt straffas för felsteg, som ligga föräldrarna till last.

Slutligen har man anfört, att den befintliga testamentsrätten skulle göra en sådan lagändring som den ifrågasatta öfverflödigt. Häremot torde dock med fog kunna invändas, att här just är fråga om dispositionen af en affiden persons bo, för den händelse att han icke upprättat testamente. Med samma skäl skulle man då kunna förklara all arfsordning öfverflödigt. Dessutom lär man ej böra förbise de hinder, som ofta kunna uppstå emot testamentsrättens utöfning, t. ex. genom

oförmodade dödsfall, för kvinnan kanske just under själfva förlossningen.

Arfsrätt bör enligt Riksdagens mening tillerkännas oäkta barn ej blott efter modern, utan äfven efter modernefränder. Billigheten af en sådan utsträckning framträder starkare, ju närmare släktskapen är, och torde, särskildt då det är fråga om arf syskon emellan, icke gärna kunna ställas i tvifvel, men äfven i fjärmare led synes densamma hafva god grund för sig.

Beträffande omfånget af oäkta barns arfsrätt anser Riksdagen, att oäkta född, som har rätt till arf, bör i afseende å fördelningen af kvarlåtenskapen vara likställd med det äkta barnet.

Vidare håller Riksdagen före, att det oäkta barn, som framställer anspråk på arf, borde äga att för styrkande af sin härkomst använda hvarje eljest tillåten bevisning. Det nu gällande villkoret, att moder skall hafva låtit i kyrkboken anteckna barnet såsom sitt, är grundadt på den i samband med arfsrättens uppfattande såsom en familjerätt stående åskådningen, att arfsrätt för oäkta barn, i den mån sådan medgäfvos, åtminstone företrädesvis skulle hvila på presumptionen om moderns befintliga, men ej tillkännagifna yttersta vilja och således vore hvad man kallat en förklädd testamentsrätt. Till sin principiella innebörd af tvifvelaktig riktighet har stadgandet i tillämpningen visat sig vålla allehanda svårigheter och framträder såsom obilligt särskildt i det fall, att moder icke ägt tillfälle att låta verkställa någon anteckning i kyrkboken, såsom då hon dött under barnsörden. Enligt Riksdagens förmenande finnes ingen anledning, hvarför annan bevisning, genom hvilken barnets härkomst göres otvifvelaktig, skall fränkännas vitsord. Särskilda regler torde emellertid måhända böra gifvas för en dylik maternitetsbevisning och möjligen äfven viss tid stadgas, inom hvilken arfsanspråk må af oäkta barn framställas för att komma under beaktande.

På grund häraf får Riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af gällande bestämmelser rörande oäkta barns arfsrätt, att oäkta barn, som icke är afladt under moderns äktenskap eller i förbudna led, berättigas att lika med äkta barn taga arf efter moder och modernefränder.

Stockholm den 18 mars 1903.

Med undersåtlig vördnad.
